Terhi Kilpi

26.1.2021

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemistilaisuus 27.1.2021

VNS 6/2020 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi Suomen kestävän kasvun ohjelmaa käsittelevästä selonteosta. THL katsoo, että elpymis- ja palautumistukivälineen käytön suunnitelma mahdollistaa yhteiskunnan digitalisaation kehittämisen sekä vihreän siirtymän ja välttämättömien rakenneuudistusten edistämisen. Näemme koulutetun, hyvinvoivan ja terveen väestön keskeisenä edellytyksenä menestyksekkäälle kestävän kehityksen kansalliselle toteutumiselle. Näkisimmekin tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää selonteon läpileikkaaviin teemoihin nykyistä selkeämmin myös erilaisia väestön terveyden ja hyvinvoinnin sekä sairauksien ennalta ehkäisyn edistämiseen liittyviä näkökulmia.

Selonteossa tulisi taloudellisen ja ekologisen kestävyyden ohella tuoda selkeästi esiin ehdotettujen toimenpiteiden vaikutusta sosiaalisiin ja terveydellisiin ulottuvuuksiin. THL pitää ensisijaisen tärkeänä, että toimenpiteissä ja niiden käytännön toteutuksessa tukeudutaan tutkittuun tietoon ja monialaisiin kumppanuusverkostoihin. Erityisesti tulisi kiinnittää huomiota eri painopistealueiden väliseen vuorovaikutukseen ja vuoropuheluun.

THL haluaa kiinnittää huomion erityisesti seuraaviin selonteon eri painopistealueisiin liittyviin seikkoihin :

1. **Koulutuksella ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla Suomi takaisin kestävän kasvun uralle**
   THL näkee TKI-toiminnan vaikuttavuuden nostamisen Suomen ilmeisenä menestystekijänä ja kannattaa selonteossa ehdotettuja investointeja tutkimusinfrastruktuureihin, innovaatioympäristöihin sekä julkisen ja yksityisen sektorin joustaviin kumppanuusmalleihin. Investointeja kohdennettaessa on tärkeää suuntautua tulevaisuuteen olemassa olevien kansallisten vahvuuksien pohjalta. Tietoteknologian terveys- ja hyvinvointisovellukset on kasvava tulevaisuuden ala. Mittavat kansalliset tietovarantomme tarjoavat ainutlaatuisia mahdollisuuksia uusiin aluevaltauksiin ja kestävään kasvuun juuri tällä alalla. Terveystietoja sisältävän rekisteritiedon, kaiken aikaa laajenevan genomitiedon ja ihmisten arjessa eri teknologioiden kautta kertyvän tiedon hyödyntäminen ja yhdistäminen on Suomen valtti tämän alan liiketoiminnan kehittämisessä. Tällä alalla on käynnistymässä lukuisten julkisten toimijoiden ja eri alojen yritysten kumppanuusverkostoja, joihin investoiminen edistää Suomen palautumista kestävän kasvun uralle. Koulutuksella turvataan osaavien työntekijöiden riittävyys mahdollisimman tarkoituksenmukaista ja tehokasta tietovarantojen käyttöä silmällä pitäen.

2. **Vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta**
   Systeemisiä muutoksia tavoiteltaessa selonteossa olisi hyvä tuoda vahvemmin esille ilmastonmuutoksen hillinnän ja terveyden edistämisen synergia. Vihreää siirtymää tukevilla toimenpiteillä tuetaan talouskasvun ohella myös väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Esimerkiksi kaupunki-infrastruktuurien rakentaminen vihreän siirtymän periaatteita noudattaen tukee tätä tavoitetta. THL katsoo, että toimenpiteissä tulisi huomioida myös ruokajärjestelmän merkittävä rooli kasvihuonekaasujen tuottajana. Kasvispainoteiseen ruokavalioon siirtymisellä voi tutkimusten mukaan olla positiivinen vaikutus väestön terveyteen, ilmastonmuutoksen hillintään ja

luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen. Näillä vihreän siirtymän osa-alueilla on merkittävää liiketoiminnan kasvupotentiaalia.

3. Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn turvaaminen

Suomen panostus kaikkiin selonteossa lueteltuihin painopistealueisiin edistää osaltaan kansainvälistä kilpailukykyä. Tietovarantojen tarjoaman potentiaalin täysimääräinen hyödyntäminen tuottaa uusia dataan pohjautuvia innovaatioita muun muassa terveysteknologian alalla, joka tuottaa alalla toimiville yksityisille yrityksille merkittävää kansainvälistä kasvupotentiaalia. Tämä kuitenkin edellyttää kumppanuusmuotoista yhteistyötä julkisten (ml. tutkijoiden) ja kaupallisten toimijoiden välillä tietovarantojen käyttöön saattamiseksi. Saumattoman yhteistyön varmistamiseksi vaaditaan toimivat digitaaliset infrastruktuurit.

4. Kestävän infrastruktuurin ja digitalisaation vahvistaminen

Koronapandemia on aiheuttanut merkittävän hoitovelan, joka tulee olemaan palvelujärjestelmälle pandemian jälkeinen haaste. Rajallisten resurssien optimaalinen käyttö edellyttää ajantasaista ja luotettavaa tietopohjaa tietojohtamisen tueksi. Samalla uhkana kuitenkin on, että terveydenhuollon tietojärjestelmiin ja tiedonsiirtoratkaisuihin ei ole pandemian jälkeen käytettävissä resursseja. Tämä voi vaarantaa infrastruktuurin, joka on luonut ensiluokkaiset terveystietovarantomme. Kansalliset terveystietovarannot luovat ainutlaatuiset mahdollisuudet erilaiselle TKI-toiminnalle, kuten lääke- tai terveysteknologiakehitys, mikä voi ohjata merkittäviä investointeja Suomeen. Terveystietojen toissijaisen käytön potentiaali TKI-toiminnassa ja tätä kautta uudenlaisten investointien pohjana on vielä lunastamatta. Tämä kuitenkin edellyttää merkittäviä investointeja myös infrastruktuurin kehittämiseen. Digitalisoituminen edistää yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa. Investointeja tarvitaan infrastruktuurin lisäksi myös kansalaisten digitaitojen vahvistamiseen. Tarkoituksenmukaista koulutusta tulee olla tarjolla eri tasoilla ja monipuolisesti eri kanavia hyödyntäen.

5. Työmarkkinoiden toiminta, työttömille suunnatut palvelut ja työelämän kehittäminen

Investoiminen nuorten syrjäytymistä ehkäiseviin ja työllistymistä tukeviin palveluihin ja toimenpiteisiin ovat erittäin kannatettavia. Erityisesti koulutuspaikkojen ja matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen lisääminen ovat oikeansuuntaisia toimenpiteitä. Lisäksi työelämäpalveluiden yleinen kehittäminen sanktioiden sijaan asiakaslähtöisempään suuntaan on tärkeää. Investoinnit työhyvinvointia ja työkykyä ylläpitäviin toimenpiteisiin vaikuttavat suotuisasti työuran pituuteen, mikä omalta osaltaan tukee kestävän kasvun päämääriä. Kestävän kasvun näkökulmasta myös investoinnit toimenpiteisiin, jotka edistävät maahanmuuttajien parempaa integroitumista työelämään ja yhteiskuntaan ovat erittäin tarpeellisia. THL huomauttaa, että toimenpiteissä tulisi kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen maahanmuuttajien integroitumisessa. THL pitää hyvänä työperäisen maahanmuuton helpottamista, mikä on tärkeää etenkin sote-sektorin kestävyyden kannalta.

6. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuuden vahvistaminen ja kustannus-vaikuttavuuden lisääminen

THL pitää tärkeänä, että selvityksessä otetaan esille koronakriisin esille tuoma kansalaisten eriarvoisuus sote-palvelujen saatavuudessa. Yhdenvertaisuuden turvaaminen erityisesti poikkeustilanteessa on osa suomalaisen hyvinvointivaltion resilienssiä. THL pitää hyvänä, että sosiaalipalveluiden merkitys pandemian sosiaalisten vaikutusten jälkihoidossa on selvityksessä tunnistettu ja haavoittuvien ryhmien aseman parantamiseksi osoitetaan resursseja. Pidämme ensiarvoisen tärkeänä tutkimusta pandemian aiheuttaman ja joissain tapauksissa pahentaman hoitovelan vaikutusten hoidon saamiseen ja väestön terveyteen.

Terhi Kilpi

26.1.2021

THL katsoo, että tietyt pandemian aikana tehdyt havainnot saattavat olla hyödyksi palveluiden kehittämisessä. THL tukee selonteossa esitettyä toimenpidettä sote-sektorin kustannusten, kustannusvaikuttavuuden ja laadun mittaamisen vahvistamiseksi. Tämä tietopohja luo pohjan tehokkaammalle tiedolla johtamiselle ja edelleen sote-palveluiden kehittämiselle. Taloustiedon lisäksi palveluiden saavutettavuuden seuraaminen eri ryhmissä sekä oikeudenmukaisuuden toteutuminen ovat tärkeä osa järjestelmän sosiaalista kestävyyttä.

Mielestämme avaintekijöitä Suomen kestävän kasvun turvaamiselle ovat (a) monipuoliset ja helposti hyödynnettävissä olevat tietovarannot, (b) teknologiset ja digitaaliset ratkaisut ja innovaatiot, sekä (c) nykyistä laaja-alaisempi ja aktiivisempi julkisen ja yksityisen sektorin välinen kumppanuusverkostotyöskentely. Näille alueille kohdistuvat investoinnit johtavat hyvän kasvun kierteeseen, jonka puitteissa yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaava tutkimus tuottaa uusia innovaatiota ja sitä kautta liiketoimintaa. Taloudellisesti hyvinvoivalla valtiolla on näin paremmat edellytykset edelleen tukea kansalaistensa hyvinvointia, mikä osaltaan auttaa ylläpitämään hyvän kasvun kierrettä.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Johtaja Terhi Kilpi